O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori
M.E. Po'latov

2024 yil "28" 08

Ro'yxatga olindi: №_____

2024 yil "28" 08

SHAXSIY JAMG'ARMALAR VA INVESTITSIYALARNI BOSHQARISH

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400 000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta'lim sohasi: 410 000 – Biznes va boshqaruv

Ta'lim yo'nalishi: 60410400 – Moliya va moliyaviy texnologiyalar

SAMARQAND – 2024

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar
PSAINM204	2024 - 2025	5	4
Fan/modul turi	**Ta'lim tili**		**Haftadagi dars soatlari**
Tanlov	O'zbek/rus		4

1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Shaxsiy jamg'armalar va investitsiyalarni boshqarish	60	60	120

2 I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga shaxsiy jamg'armaning asosiy tushunchalari, toifalari va vositalari, zarurligi, mohiyati, bank jamga'arma depozitlari, sug'urta faoliyati, qimmatli qog'ozlar va investitsiya iqtisodiy mazmun va mohiyati, investitsiya strategiyalari va ulardan foydalanish tamoyillari bo'yicha chuqur nazariy va amaliy bilimlar berish hamda ularni amaliyotda tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

Fanning vazifasi – talabalar shaxsiy jamg'armaning kelib chiqishi va zarurligi, mohiyati va prinsiplari, jamg'armalarning shakllari va turlari, bank tizimi va uning tarkibi, infilyatsiya, investitsiyalarning iqtisodiy mazmuni hamda mikro va makroiqtisodiyotni rivojlantirishdagi ahamiyati, sug'urtaning iqtisodiy mazmun mohiyati va qimmatli qog'ozi bozorini tashkil qilish va tartibga solish asoslari xususidagi nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalarni o'rganish hamda ahamiyatini ochib berish.

3 II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu: Iqtisodiyotdagi moliya bozori va uning xususiy investorlar uchun imkoniyatlari (2 soat)

Iqtisodiyot tushunchasi va investitsiyalarning iqtisodiy rivojlanishdagi roli. Moliyaviy farovonlik va moliyaviy inqirozlar. Jamg'arma xalq xo'jaligiga investitsiyalar kiritish uchun mablag'lar manbai sifatida. Investitsion vositalar bilan tanishuv.

2-mavzu: Jamg'armaning mohiyati va ahamiyati (2 soat)

Jamg'arish. Shaxsiy jamg'armalarni shakllantirish tamoyillari. Yakka tartibdagi investorlar uchun zamonaviy moliyaviy investitsiya imkoniyatlari. Jamg'armalarni diversifikatsiya qilish tamoyillari. Investorlar va moliyaviy xizmatlar iste'molchilari huquqlarini himoya qilish tizimi. Tejamkorlir. Jamg'arma madaniyati. Vaqt o'tishi bilan pul qiymatining o'zgarishi. Jamg'armani investitsiyalardan farqlash mezonlari.

3-mavzu: Bank depozitlari (6 soat)

Bank omonat mahsulotlari. Banklar tomonidan jismoniy shaxslardan mablag'larni jalb qilishning asosiy vositalari. Bank depoziti tushunchasi.

Omonatlarning asosiy xarakteristikalari va depozit shartnomasining qoidalari. Omonatlarning daromadliligini baholash. Depozit va jamg'arma sertifikatlari. Metall hisobvaraqlari.

Bank va omonatchi o'rtasidagi munosabatlar. Bank depozitlarining turlari. Depozit valyutasi. Omonat muddati. Talab qilib olinguncha depozitlar. Muddatli depozitlar. Jamg‘arma depozitlar. Depozit bo'yicha foizlar. Foiz daromadlarini hisoblash usullari. Samarali foiz stavkasi. Depozitni to'ldirish. Shartnoma muddatidan oldin bekor qilinganda foizlar miqdori. Omonat muddatini uzaytirish imkoniyati. Uchinchi shaxs foydasiga omonat ochish imkoniyati.

Bank depoziti shartnomasi. Foiz stavkalari. Banklarning "Tarif rejalari". Bank depoziti parametrlari. Jamg'armalarni diversifikatsiya qilish. Depozitni to'ldirish imkoniyati. Pul mablag'larini qisman olib qo'yish imkoniyati. Shartnomani muddatidan oldin bekor qilish imkoniyati. Uchinchi shaxslar foydasiga omonat ochish imkoniyati. Onlayn depozitlar. Davlat tomonidan depozitlarni kafolatlash tizimi. «Marketplace» tizimi. Depozitlarga soliq solish. Xorijiy banklardagi depozitlar.

4-mavzu: Qimmatli qog‘ozlar – investitsiya vositasi sifatida (2 soat)

Qimmatli qog'ozlar tushunchasi va turlari. Qimmatli qog'ozlarning asosiy turlari va ularning xususiyatlari. Qimmatli qog'ozlar bilan operatsiyalarni amalga oshirish tartibi. Qimmatli qog'ozlarning rentabelligi. Brokerlik faoliyati tushunchasi. Brokerlik shartnomasining asosiy qoidalari. Qimmatli qog'ozlar bozorida ishonchli boshqaruv tushunchasi. Investitsiya fondlari. Davlat qimmatli qog'ozlari. Obligatsiyalar.

5-mavzu: Foiz stavkasi riski va to‘lovga layoqatsizlik xavfini baholash (2 soat)

Moliyaviy risklar. Foiz stavkasi riski. Foiz stavkasi riskini yuzaga kelish sabablari. Foiz stavkasi riskiga ta’sir etuvchi omillar. Foiz riski turlari. Foiz riskini boshqarish yo‘llari. Defolt riski. Kredit reytingi. Risklarni xedjirlash. Rentabellik, risk, likvidlik.

6-mavzu. Aksiyalar: bozor infratuzilmasi, qiymat tahlili va prognozlash (2 soat)

Birlamchi va ikkilamchi fond bozori. Qimmatli qog'ozlar bozorining professional ishtirokchilari. Birja savdolarini tashkil etish. Birja indekslari. Aksiyalarning qiymati. Aksiya turlari. Dividendlar. Aksiya bahosining o‘zgarishi. Aksiyalar narxini prognoz qilish. Samarali bozor tushunchasi.

7-mavzu: Hosilaviy qimmatli qog‘ozlar – moliyaviy instrumentlar sifatida (2 soat)

Moliya bozorida hosilaviy qimmatli qog‘ozlarning o‘rni. Fyuchers va optsion. Forvard: tushunchasi, turlari, narxlari, qo'llanish doirasi. Birjada fyuchers savdosi texnologiyasi. Arbitraj. Arbitraj strategiyalari. Spekulyativ imkoniyatlar. Hosilaviy qimmatli qog‘ozlar bilan munosabatlarni tartibga

solinishi. Forex savdosi. Kriptovalyuta bozori. Bankdan tashqari qarz majburiyatlari. Hosilaviy moliyaviy vositalar.

8-mavzu: Jamg'armaning boshqa vositalari va shakllari (4 soat)

Naqd pul. Chet el valyutasi. Investitsion vositalar sifatida xorijiy valyuta va qimmatbaho metallar. Chet el valyutasi va qimmatbaho metallar bilan operatsiyalarni tartibga solish. Jamg'arma hisobi. Jamg'arma sertifikati. Mikromoliya tashkilotlariga investitsiya kiritish. Xorijiy banklardagi hisobvaraqlar va depozitlar.

Jamg'armaning boshqa shakllari. Metall pullar. Anonim metal hisobvaraqlari. Quymalardagi qimmatbaho metallar. Saqlash xususiyatlari. Sotish xususiyatlari. Soliq solishning xususiyatlari. Ko'chmas mulkka investitsiyalar.

9-mavzu: Sug'urta jamg'armasi mahsulotlari (2 soat)

Jamg'arilib boriladigan (Endowment) hayot sug'urtasi tushunchasi. Jamg'arma sug'urta shartnomasining shartlari. Sug'urtalovchi va sug'urta kompaniyasining huquq va majburiyatlari. Sug'urta tarifini belgilash tamoyillari. Endowment hayot sug'urtasi bo'yicha sug'urta to'lovlarining shartlari va miqdori. Nodavlat pensiya sug'urtasi.

10-Mavzu: Nizolar va qoidabuzarliklar. Moliyaviy piramidalar (2soat)

Boshqa investitsiya vositalari. Moliyaviy piramidalar va moliyaviy bozorlarda firibgarlikning boshqa turlari. Bahslar va qoidabuzarliklar. Depozitlarni sug'urta qilish tizimini yaratish sabablari va maqsadlari. Sug'urta hodisasi va sug'urta tovonini olish. Omonatchilar huquqlarining boshqa buzilish holatlari. Foizlarni noto'g'ri hisoblash.

11-mavzu: Ratsional (oqilona) jamg'arish harakati (2 soat)

Bankni tanlash va depozit turini tanlash. Depozitlarni boshqarish. Depozitni olish uchun ishonchnoma. Bank mijozining shaxsiy hisobvarag'iga ruxsatsiz kirishdan himoya qilish. Jamg'armani meros qoldirilishi.

12-mavzu: Shaxsiy moliyaviy rejani shakllantirish va investisiya strategiyasini tanlash (2 soat)

Shaxsiy moliyaviy rejalashtirishning maqsadi va vazifalari. Shaxsiy moliyani rejalashtirish va nazorat qilish usullari. Shaxsiy va oilaviy byudjet. Uy xo'jaliklarining daromad manbalari va xarajatlari sohalari. Uy xo'jaligining uzoq muddatli moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'llari. Xarajatlar va daromadlar. Uy xo'jaligi xarajatlarining asosiy turlari. Shaxsiy moliyaviy hisob uchun axborot texnologiyalari. Jamg'arma va investitsiya strategiyasini ishlab chiqish.

III. Amaliy mashg'ulotlarlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Iqtisodiyotdagi moliya bozori va uning xususiy investorlar uchun imkoniyatlari

2. Jamg‘armaning mohiyati va ahamiyati
3. Bank depozitlari.
4. Qimmatli qog'ozlar shaxsiy investitsiya vositasi sifatida
5. Foiz stavkasi riski va to‘lovga layoqatsizlik xavfini baholash
6. Aksiyalar: bozor infratuzilmasi, qiymat tahlili va prognozlash
7. Hosilalar
8. Jamg'armaning boshqa vositalari va shakllari
9. Sug'urta jamg'armasi mahsulotlari
10. Nizolar va qoidabuzarliklar. Moliyaviy piramidalar
11. Ratsional (oqilona) jamg’arish harakati
12. Shaxsiy moliyaviy rejani shakllantirish va investisiya strategiyasini tanlash

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Moliyaviy farovonlik va moliyaviy inqirozlar
2. Jamg'arma xalq xo'jaligiga investitsiyalar kiritish uchun mablag'lar manbai sifatida
3. Uy xo'jaligining uzoq muddatli moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'llari
4. Jamg'armani investitsiyalardan farqlash mezonlari.
5. Banklar tomonidan jismoniy shaxslardan mablag'larni jalb qilishning asosiy vositalari
6. Bank moliyaviy mahsulotlariga investitsiyalar bilan bog'liq risklar.
7. Bank va omonatchi o'rtasidagi munosabatlar
8. Bank depoziti parametrlari
9. Depozitni to'ldirish imkoniyati
10. Onlayn depozitni ochish
11. Xorijiy banklardagi depozitlar
12. Qimmatli qog'ozlar bilan operatsiyalarni amalga oshirish tartibi
13. Qimmatli qog'ozlar bozorida ishonchli boshqaruv tushunchasi
14. Obligatsiyalar bo'yicha foiz stavkasi xavfi
15. Defolt xavfini hisobga olgan holda qarz bo'yicha foiz stavkalarining eng oddiy modeli.
16. Qimmatli qog'ozlar bozorining professional ishtirokchilari
17. Aktsiya bahosining tasodifiy yurishi
18. Kriptovalyuta bozori.
19. Bankdan tashqari qarz majburiyatlari.
20. Xorijiy banklardagi hisobvaraqlar va depozitlar.
21. Iste'mol kooperativlari va mikromoliya tashkilotlaridagi depozitlar
22. Investitsion vositalar sifatida xorijiy valyuta va qimmatbaho metallar
23. Ko'chmas mulkka investitsiyalar
24. Endowment hayot sug'urtasi
25. Nodavlat pensiya jamg'armalarining pensiya rejalari

	26. Moliyaviy piramidalar va moliyaviy bozorlarda firibgarlikning boshqa turlari. 27. Sug'urta hodisasi va sug'urta tovonini olish 28. Bank mijozining shaxsiy hisobiga kirishni himoya qilish. 29. Jamg'arma meros qoldirilishi. 30. Shaxsiy moliyani rejalashtirish va nazorat qilish
4	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - shaxsiy moliyani boshqarishning asosiy tushunchalari, toifalari va vositalari to'g'risida ***tasavvurga ega bo'lishi***;; - shaxsiy byudjet, shaxsiy moliyaviy reja, shaxsiy moliyaviy rejalashtirishning asosiy tamoyillari kabi toifalarning mohiyati va tushunchalari; - investitsiya strategiyalari va ulardan foydalanish tamoyillari ***bilishi va ulardan foydalana olishi;*** - shaxsiy moliyaviy maqsadlarni belgilash va amalga oshirishda, shaxsiy moliyaviy buxgalteriya dasturlari yordamida moliyaviy rejalar va hisobotlarni tuzishda olingan bilimlardan foydalanish qobiliyati; jamg'arma va investitsiya rejalarini tuzish ko'nikmalari - shaxsiy moliyaviy rejalashtirish ko'nikmalari; - investor investitsiya vositalarini baholash sohasidagi bilim ***ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.***
5	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blits-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar namoyishi; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar xaqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ish yoki testni topshirish.
7	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Кокорев Р. А. Финансовая грамотность : учебник для вузов / науч. ред. Р. А. Кокорев. — Москва : Издательство Московского университета, 2021. — 568 с. 2. Мазур И.И. Упраление проектами. М.: Омега-Л., 2019. -271 с 3. Zaynalov J.R., Aliyeva S.S., Ruzibayeva N.X. va boshq. Investitsiya. Darslik. – T.: "Iqtisod-Moliya", 2020. – 480 b.

	Qo'shimcha adabiyotlar: 1. O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi O'RQ 598-sonli qonuni. 25.12.2019 y. 2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Investitsiya va infratuzilma loyihalarini jadal amalga oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 2018 yil 20 iyun, PQ-3794-sonli Qarori. 3. Bektemirov A., Ruzibayeva N.X., Azimova R.I. Investitsiya va innovatsiyalar. O'quv qo'llanma – Samarqand: SamDCHTI: 2022. – 520 b. **Axborot manbaalari:** 1. www.gov.uz - O'zbekiston Respublikasining hukumat portali. 2. www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 3. www.cbu.uz - O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki.
8	Fan dasturi Samarqand iqtisodiyot va servis instituti O`quv uslubiy kengashining 2023-yil 28 avgustdagi 1-sonli yig`ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№)
9	**Fan/modul uchun ma'sul:** **D.M.Malikova** – SamISI, "Investitsiya va innovatsiyalar" kafedrasi dotsenti v.b., i.f.f.d. (PhD). **G.T.Qarajanova** – SamISI, "Investitsiya va innovatsiyalar" kafedrasi katta o'qituvchisi
10	**Taqrizchilar:** N. X.Ruzibayeva - SamISI "Investitsiya va innovatsiyalar" kafedrasi dotsenti. L.N. Xoliqova - iqtisod fanlari doktori, SamISI "Iqtisodiy nazariya" kafedrasi dotsenti